

Universitatea „Babeş-Bolyai”, Cluj-Napoca
Facultatea de Sociologie și Asistență Socială
Școala Doctorală de Sociologie

Riturile maritale în regiunile rurale din Transilvania.
Obiceiuri, simboluri și imagini
(rezumatul tezei)

Doctorand: Ioana-Andreea FILIPAȘ
Coordonator științific: prof. univ. dr. Traian VEDINAȘ

Cuprins

Argument.....	4
Obiective și întrebări de cercetare	5
Metodologie. Calitativism și abordări analitice	6
Diversitatea metodelor calitative	6
Semiotica, între cuvânt și imagine.....	15
I. Riturile maritale în regiunile rurale din Transilvania	18
I.1. Introducere. Riturile de trecere.....	19
I.2. Riturile maritale, între sentimente și pragmatism.....	22
I.3. Riturile maritale în regiunile etnografice din Transilvania	29
I.4. Interacțiunile interumane ca reprezentări teatrale. Dramaturgia cotidianului - Erving Goffman	32
I.5. Etapele ritului nunții transilvănene	36
I.5.1. Cunoașterea tinerilor. Alegerea partenerului.....	36
I.5.2. Peșitul miresei, consimțământul părinților și angajamentul familiilor	41
I.5.3. Alegerea și rolul nașilor	46
I.5.4. Zestrea.....	48
I.5.5. Logodna	52
I.5.6. Invitația la nuntă	54
I.5.7. Pregătirile de nuntă.....	60
I.5.8. Contribuția comunității	61
I.5.9. Pregătirea steagului de nuntă.....	63
I.5.10. Costumele de nuntă	64
I.5.11. Șirataul, predecesor al petrecerilor burlacilor	68
I.5.12. Dimineața nunții	68
I.5.13. Cununia religioasă	70
I.5.14. Acasă la mireasă. Despărțirea miresei de familie	76
I.5.15. Acasă la mire. Petrecerea	81
I.6. Reconstituirea nunții tradiționale românești din Sânpaul	103
Concluzii.....	110

Cuvinte-cheie:

rituri de trecere, riturile nunții, nunta tradițională românească, fotografie de nuntă, simboluri de nuntă, analiză semiotică

Introducere

Nașterea, căsătoria și moartea sunt cele trei evenimente esențiale din viața fiecărui individ, marcate, în toate culturile lumii, printr-o serie de rituri specifice, care variază de la o zonă etnografică la alta, evoluând și dezvoltându-se pe măsura trecerii timpului. Pe lângă respectarea cu strictețe a unor tradiții, aceste rituri se caracterizează prin complexitate și adaptabilitate, schimbările din societate - în cazul de față, făcând referire în special la interferența urbanului cu ruralul - fiind reflectate în modul în care oamenii marchează aceste momente cruciale din cursurile vieților lor.

Scopul acestei lucrări este de a prezenta modurile de expresie și desfășurare a ritului nunții și a riturilor asociate acestuia, din perspectivă etnografică și semiotico-vizuală, punând accentul pe simbolurile folosite și pe semnificația acestora și analizând, totodată, modul de abordare a fotografiei de nuntă analogice.

Lucrarea de față își propune să identifice principalele simboluri întâlnite în ritul nunții tradiționale transilvănene și semnificațiile acestora – în culturile respective și în alte culturi – precum și principalele caracteristici / specificații ale fotografiilor de nuntă realizate înainte de anii 2000, pe suport film, atunci când numărul de fotografii realizate cu ocazia unui eveniment era limitat la una, două sau trei role de film.

În societatea contemporană, bogăția semantică și semiotică a ritului nunții a scăzut dramatic, fiind puternic umbră de dorința impetuoasă de etalare a statutului social și de manifestare a originalității, nunțile parcă întrecându-se în costume și decorațiuni fastuoase, meniuri extravagante și momente spectaculoase. S-a ajuns, astfel, la pierderea semnificației originale a riturilor, primordială fiind acum nevoia de a rămâne în amintirea nuntașilor prin elementul de inedit și spectaculos adus de ceremonie sau de anumite momente-cheie ale acesteia. Așa se face că, de pildă, aruncatul grâului peste casă a fost înlocuit cu aprinderea artificilor și eliberarea unor porumbei albi din mâini sau din cutii, iar despletitul părului miresei a fost înlocuit cu lansarea lampioanelor în răcoarea nopții. Niciunul din aceste obiceiuri nu își trage rădăcinile – sau cel puțin inspirația – din tradițiile românești, ci sunt toate importate din

culturi occidentale, semnificațiile lor – dacă și acolo unde acestea există – fiind, de cele mai multe ori, complet irelevante și necunoscute de către miri și nuntași. În acest sens, lucrarea de față își propune să reevoce adevăratele semnificații ale momentelor principale de rit din nunta tradițională transilvăneană, constituind, în continuare, un eventual punct de plecare sau o sursă de inspirație pentru cercetări ulterioare în domeniu.

Obiective și întrebări de cercetare

Prin această lucrare, mi-am propus să răspund următoarelor întrebări de cercetare:

- Care sunt principalele obiceiuri și momente din ritul nunții tradiționale transilvănene?
- Care sunt simbolurile cele mai importante din ritul nunții tradiționale transilvănene și ce semnificație au acestea – în context și în alte contexte socio-culturale?
- Care este specificul fotografiei de nuntă din perioada dinaintea anilor 2000 și ce stereotipuri vizuale au apărut în acest sens, din punct de vedere al subiectelor, încadrării, compoziției, modului de fotografiere etc.?
- Ce elemente comune și ce specificități se întâlnesc la fotografia de nuntă, în funcție de zona etnografică în care au fost realizate?

Pentru a veni în sprijinul identificării răspunsurilor la aceste patru întrebări, mi-am propus să ating următoarele obiective:

- identificarea principalelor momente ale ritului nunții tradiționale transilvănene și stabilirea unei cronologii în acest sens, prin studiul bibliografiei de specialitate și prin analiza mărturiilor persoanelor intervievate;
- identificarea principalelor simboluri utilizate în riturile nunții (obiecte, animale, plante, personaje, gesturi etc.), prin studiul bibliografiei de specialitate și prin analiza mărturiilor persoanelor intervievate;
- realizarea unei analize semiotice asupra principalelor simboluri identificate, pentru determinarea semnificației acestora în rit;
- determinarea specificităților fotografiei documentare și artistice și încadrarea fotografiei de nuntă într-una din cele două tipologii, în funcție de caracteristicile determinate și analizate;

- identificarea principalelor caracteristici ale fotografiei realizate la nunțile tradiționale din regiunile rurale.

Cercetare și rezultate obținute

Nunta tradițională, în adevăratul sens al termenului, așa cum este ea descrisă în primul capitol al acestei lucrări, a suferit modificări semnificative de-a lungul anilor, așa că multe din momentele de rit s-au pierdut pe parcurs. Ce mi se pare, însă, cu adevărat dramatic, din punct de vedere al menținerii tradițiilor, este faptul că multe dintre semnificațiile momentelor de rit încă existente s-au pierdut și ele, fiind acum necunoscute de către cei care le văd și le implementează la fiecare nuntă. Tranziția spre modernitate a societății rurale transilvănene s-a făcut într-un ritm lent și foarte subtil, fără treceri bruște, astfel că nu se pot indica, cu precizie, anii sau perioadele în care s-a renunțat la anumite rituri sau obiceiuri sau s-au adoptat altele.

Nunta transilvăneană cuprinde aspecte deopotrivă laice și religioase, uneori intercalate, toate încărcate puternic de simboluri prezentate sub diferite forme, marea majoritate având rolul de a atrage fertilitatea, bunăstarea și bogăția. Rolurile personajelor sunt clar definite, iar reprezentarea se face în fiecare moment de rit.

Lucrarea a cuprins patru capitole:

I. Riturile maritale în regiunile rurale din Transilvania

II. Semn și sens

III. Analiza semiotică a riturilor asociate nunții

IV. Fotografie și antropologie vizuală

În primul capitol, *Riturile maritale în regiunile rurale din Transilvania*, am realizat o descriere detaliată, cronologică, a etapelor nunții tradiționale din Transilvania rurală arhaică, bazându-mă pe literatura de specialitate în domeniu și pe interviurile și observațiile realizate. Am luat în calcul și am analizat inclusiv etapele ce precedă și succed nunta propriu-zisă, începând cu crearea contextelor de cunoaștere a tinerilor, peșitul, acordarea mâinii tinerei de către familie și anunțarea publică a nunții, continuând cu logodna, negocierea zestrei de ambele părți, cununia religioasă și petrecerea și încheind cu împletirea părului miresei după petrecere și cu „mersul pe omenie”, la nași, la câteva zile sau săptămâni după marele eveniment. Am

enumerat și descris și variațiuni, atât în ceea ce privește ordinea momentelor, cât și manifestarea acestora, între diverse regiuni etnografice din Transilvania și chiar și între sate sau comune apropiate sau adiacente.

Totodată, am acordat o atenție foarte mare și rolurilor personajelor în momentele de rit, având în vedere nu doar personajele principale și secundare, respectiv mirii și nașii, ci toate personajele care participă la organizarea sau desfășurarea nunții, inclusiv socăcițele, chemătorii, preotul și diverși invitați.

Am concluzionat că, în linii mari, organizarea nunților și a riturilor asociate, în diverse zone din Transilvania, se manifestă similar, cu foarte mici diferențe care nu afectează sesizabil riturile, în ansamblul lor.

O altă concluzie foarte importantă pe care am tras-o în urma acestui studiu este aceea legată de importanța acordată de către cuplu, la nuntă și în etapele de dinainte și de după aceasta, diverselor entități. Mirii acordă cea mai mare importanță familiei, îndeosebi părinților, față de care, cel mai adesea, au un respect într-atât de mare, încât însăși decizia de a se căsători depinde exclusiv de acceptul acestora. Ulterior, și în celelalte etape de dinaintea nunții, familiile celor doi au un rol important: se merge în pețit, se merge pe vedere, se organizează un adevărat ceremonial în jurul momentului în care mireasa se desparte de familie, respectiv în jurul momentului în care aceasta este integrată în noua familie etc. Țin să amintesc, aici, că nașii, considerați a fi părinți spirituali și integrați, astfel, în familie, au un rol cel puțin la fel de, dacă nu chiar mai important ca cel al socrilor: fără nași, nunta nici măcar nu poate avea loc. O altă entitate importantă este biserica, iar cununia religioasă reprezintă o etapă absolut obligatorie a nunții, în societatea românească arhaică, marcată puternic de orientări religioase creștin ortodoxe și de o supunere necondiționată în fața divinității, a bisericii și a reprezentanților acesteia. Tradițiile, credințele populare și superstițiile, dependente de loc și timp, sunt de asemenea de o importanță de necontestat. Multe momente de rit nu au o explicație în sine, ci sunt organizate doar pentru că tradiția o cere, fără a fi analizate semnificațiile gesturilor și urăturilor.

Importanța, în ritul nunții, a acestor entități amintite în paragraful anterior este lesne de observat nu doar prin faptul că acestea dețin un rol propriu-zis în numeroase momente, ci și prin faptul că sunt protagoniste a numeroase orații de nuntă ce se rostesc înainte și în timpul marelui eveniment.

Dacă despre cununia religioasă se poate afirma că, în comunitățile religioase, este de o importanță deosebită în cadrul riturilor nunții, nu același lucru se poate spune despre cununia

civilă. Aceasta, foarte strictă și foarte rigidă din perspectiva organizării, iar totodată lipsită de simboluri și semnificații, este omisă adesea din mărturiile persoanelor și din majoritatea studiilor etnografice. Există chiar mărturii conform cărora, în prima jumătate a secolului al douăzecilea, cununia civilă, cununia „la sfat”, nici măcar nu avea loc pentru unii dintre tinerii căsătoriți în satele transilvănene.

În bibliografia studiată pentru acest capitol al lucrării, nu am întâlnit mențiuni despre fotografiile sau fotografiile de nuntă. Totodată, din interviurile realizate pentru această cercetare, am aflat prea puține informații despre aceste aspecte. Căutasem, printre altele, să aflu:

- cum sunt aleși fotografii;
- care sunt tarifele de lucru și cum se face negocierea;
- câte fotografii (negative / pozitive) fac obiectul înțelegerii;
- cine se ocupă de rezervarea fotografului;
- dacă există un contract sau un alt fel de o înțelegere scrisă, formală;
- cât de mare este libertatea fotografului pe partea de creație;
- ce fel de preferințe exprimă clienții etc.

Singurele informații de acest gen primite de la respondenții interviurilor au fost legate de faptul că, în trecut, existau foarte puțini fotografi și că, în medie, un fotograf avea o sferă de acoperire de câteva sate, bazat strict pe proximitate spațială. Volumul de fotografii de la fiecare nuntă era redus, adesea neajungând să fie folosite toate din cele douăzeci și patru sau treizeci și șase de poziții pe care le are o rolă standard de film fotografic. Această declarație este susținută și de seturile de fotografii pe care le-am analizat în capitolul al patrulea, care conțin, în marea lor majoritate, foarte puține imagini.

Lipsa de importanță acordată fotografiei de nuntă ține de obișnuința populară, într-o mare măsură, dar și de considerente financiare. Nunta tradițională transilvăneană este un eveniment nu doar al mirilor și al familiilor acestora, ci al întregii comunități. Aportul comunității la desfășurarea nunții se manifestă inclusiv prin contribuții cu animale sau cu altă materie primă pentru mâncărurile și prăjiturile ce urmează să fie servite la nuntă. Costurile propriu-zise de organizare a nunții rămân, totuși, mari, iar plata serviciilor unui fotograf care să documenteze întregul eveniment, incluzându-se, în costuri, și filmele foto și dezvoltarea pozitivelor, nu era prea des una dintre prioritățile familiilor. Acest obicei s-a schimbat radical de-a lungul timpului, astfel că, acum, datorită dezvoltării tehnologice și al prețurilor accesibile ale aparatelor fotografice, precum și la eliminarea completă a costurilor asociate dezvoltării odată cu trecerea

la suportul foto analog; astfel, în prezent, sunt contractați fotografi profesioniști la aproape toate nunțile, fie ele organizate în regiuni rurale sau urbane, iar numărul fotografiilor realizate în cadrul unei nunți ajunge, adesea, la ordinul miilor.

În acest prim capitol, am amintit în numeroase momente de existența unor obiecte sau gesturi cu puternică însemnătate simbolică, în momente diverse de rit. Nu am explicat decât în foarte rare ocazii rolul acestora și nu am intrat în amănunte referitoare la semnificațiile pe care le poartă respectivele gesturi și obiecte, întrucât aceste aspecte au făcut obiectul studiului din capitolele următoare.

În cel de-al doilea capitol, *Semn și sens*, am realizat o sinteză a teoriei semnelor, așa cum este aceasta enunțată de Ferdinand de Saussure, respectiv de Charles Sanders Peirce, doi dintre promotorii și principalii teoreticieni ai semioticii moderne. Am făcut, totodată, o trecere în revistă a principalelor aspecte și concepte legate de semiotică, explicând, totodată, importanța acestei științe, în contextul în care toate relațiile interumane sunt bazate pe diverse sisteme de semne, încă de la începuturile existenței oamenilor.

În cel de-al treilea capitol, *Sinteza și analiza diferitelor tipuri de simboluri*, am realizat o analiză semiotică asupra tuturor semnificațiilor, fie că au fost sub forma obiectelor, personajelor, plantelor sau animalelor prezente, într-o oarecare măsură, în riturile nunții și în riturile asociate acesteia. Am putut observa o tendință foarte mare înspre recurență și repetitivitate, atât în ceea ce privește semnificații (de pildă, elemente precum grâul și busuiocul se regăsesc în mai multe momente de rit, având semnificații distincte și fiind utilizate în moduri diferite în fiecare context), cât și în ceea ce privește efectele scontate ale riturilor (de exemplu, multe dintre obiceiurile de nuntă au ca scop atragerea norocului sau a fertilității de partea tânărilor cuplu, chiar dacă modul lor de manifestare și desfășurare este diferit și chiar dacă au loc în etape complet diferite ale nunții).

O altă constatare, în urma analizei din acest capitol, este aceea că simbolurile laice și, uneori, chiar cele păgâne, sunt adesea îmbinate cu cele clericale în cadrul nunții. În societatea românească rurală arhaică, există o raportare permanentă la divinitate și o necesitate aproape stringentă de supunere la regulile și învățăturile Scripturii. Există, totodată, nevoia constantă a obținerii și menținerii protecției divine, în cadrul fiecărui pas nou și al fiecărei decizii luate individual sau colectiv. Prin puterea obișnuinței și prin presiunea astfel existentă, comunitatea

impune, oarecum, organizarea și modul de desfășurare al tuturor riturilor clericale asociate nunții, devenind, astfel, un fel de mecanism de validare.

Elementele naturale sunt întâlnite foarte frecvent în riturile nunții. Începând cu soarele și apa și continuând cu plante precum grâul, inul sau busuiocul sau cu produse de proveniență animală, cum ar fi penele de păun sau ouăle, toate aceste elemente au roluri bine determinate și semnificații foarte puternice. Unele dintre acestea își mențin semnificația cu caracter magic și superstițios pe care o aveau în perioada precreștină sau, în perioada creștină, în ritualurile păgâne. Am observat că această contradicție ideologică între orientarea puternică spre religie și îmbrățișarea și implementarea obiceiurilor de origine păgână nu reprezintă o problemă sau o dilemă pentru comunități și nu este contestată niciodată de către acestea, cele două coexistând ca părți integrante ale unor rituri de cununie adesea imperioase. Superstițiile create în jurul acestor obiecte au, în multe cazuri, origini greu identificabile și / sau semnificații demult pierdute, însă sunt perpetuate ca atare, fără căutarea unor sensuri sau a unei logici din spatele acestei abordări.

Am considerat că o analiză din perspectivă multiculturală a simbolurilor și semnificațiilor acestora este vitală acestui studiu, întrucât ar putea să contribuie la înțelegerea mai bună a întregului fenomen, precum și a rolului diverselor elemente și gesturi în cadrul nunții. Indiferent de diferențele din punct de vedere geografic, istorico-temporal, etnografic sau socio-cultural, a fost cel puțin interesant de privit simbolurile prin prisma altor culturi, pentru a genera o imagine de ansamblu asupra modului în care sunt acestea privite nu doar în contextul, spațiul și perioada asupra cărora se concentrează lucrarea de față, ci și în raport cu reprezentările și reperele universale.

Similitudinile în ceea ce privește semnificațiile simbolurilor întâlnite sunt, cel mai adesea, foarte pregnante, în special atunci când ne referim la elemente naturale, precum soarele, divinitatea din culturile și religiile monoteiste, cerul, inelul, grâul – planta și spicul – și altele. În același timp, unele dintre simbolurile întâlnite sunt într-atât de specifice, încât semnificațiile lor nu pot fi extrapolate la alte contexte, decât, eventual, foarte specifice și cu o răspândire foarte restrânsă și acestea. De pildă, plânsul tinerei mirese în ziua nunții, schimbul batistelor între tineri, pana de păun atârnată și apoi luată jos de la pălăria mirelui, steagul de nuntă și decorațiunile sale etc. conțin atât de multe elemente foarte specifice și sunt însoțite de orații și alte gesturi, încât nu pot fi întâlnite sub formă identică și cu semnificație foarte apropiată decât, uneori, în zone etnografice adiacente sau apropiate, dar nicidecum în culturi din alte perioade sau zone geografice.

Cele mai multe rituri încorporează elemente și gesturi ale căror scop este fie atragerea norocului sau a prosperității, fie atragerea fertilității, fie atragerea bunei înțelegeri între cei doi tineri căsătoriți. În contextul unei justificări preponderent pragmatice a nunții, în cultura arhaică, așa cum am explicat în capitolul dedicat nunții și explicării riturilor acesteia, reproducerea și perpetuarea familiei și a clanului sunt două dintre scopurile principale pentru care tinerii aleg să se căsătorească, așa că este lesne de înțeles de ce se insistă atât de puternic înspre atragerea fertilității de partea tinerilor miri. Mai mult decât atât, cuplurile se căsătoresc la vârste tinere – fie în jurul vârstei de douăzeci de ani, fie chiar înainte de aceasta, pe la șaisprezece-șaptesprezece ani – fapt care favorizează condiții propice, din punct de vedere biologic, psihologic și social, pentru procreare.

Cel de-al patrulea și ultimul capitol, *Fotografie și antropologie vizuală*, este împărțit într-o parte teoretică și una practică, delimitate vizibil, dar interconectate puternic. În cadrul părții teoretice, am adus în discuție elemente precum acuratețea interpretării mesajului vizual transmis fotografic, necesitatea unei minime cunoașteri culturale pentru interpretarea eficientă a mesajului fotografic, modurile în care poate fi utilizată fotografia ca instrument de cercetare antropologică, precum și o sinteză menită să încadreze fotografia de nuntă într-o sferă aflată la intersecția fotografiei documentare și a fotografiei artistice. În partea practică, am analizat un calup de două sute șazeci și patru de fotografii de la cincizeci și opt de nunți organizate în sate din regiuni etnografice din mai multe județe din Transilvania. Fotografiile au fost realizate în perioada 1950-1996, pe suport analog, iar obiectul studiului au fost calupul constituit din formatele pozitive, tipărite, ale imaginilor.

Am analizat imaginile din punct de vedere al compoziției, pe de-o parte, și din punct de vedere al personajelor, semnelor și simbolurilor întâlnite, pe de altă parte. Pornisem de la ipoteza că vor exista similitudini foarte mari în ceea ce privește tipurile de încadrări și personajele din seturile de poze, precum și poziția acestora, întrucât, de-a lungul anilor, am observat că există o înclinație spre cadre standard, cum ar fi mirii și socrii în picioare, zâmbind la cameră, mirii și nașii în picioare, având în față florile primite la nuntă, mirii în prim-plan și preotul în amorsă, în timpul slujbei din biserică etc. Un alt element care a favorizat acest raționament e acela că, în condițiile în care fotografierea se făcea pe suport analog, implicând o serie de costuri suplimentare pentru materiale, iar orice mișcare nepotrivită ar duce la pierderea unei poziții de film din cele douăzeci și patru sau treizeci și șase disponibile (considerând că vor fi avut, în medie, doar o rolă de film pentru fiecare nuntă), deopotrivă fotografiile și clienții ar opta,

mai degrabă, spre cadre regizate, decât spre instantanee sau orice alte tipuri de cadre care să implice mai multă creativitate, dar să fie, la final, mai riscante pe partea de creație.

Într-adevăr, am regăsit aceste cadre și abordări standard în cazul multor nunți. Totodată, am observat o serie de alte predilecții:

- majoritatea fotografiilor au fost dezvoltate alb-negru (lucru ușor explicabil, în contextul în care filmele și fotografiile tipărite color au devenit populare și au cunoscut o răspândire mai mare abia înspre finalul anilor '80 – începutul anilor '90);

- majoritatea fotografiilor au fost realizate cu orientare orizontală (din nou, foarte ușor de explicat, dată fiind poziția originală a camerei de fotografiat și instinctul, căruia i se adaugă comoditatea, de a fotografia din poziția pe care o are camera);

- majoritatea fotografiilor au fost regizate, însă aici trebuie să menționez că diferența dintre cadrele regizate și cele instantanee a fost foarte mică, mai puțin de 11%, lucru pe care nu îl intuisem inițial;

- majoritatea fotografiilor au, printre personaje, cei doi miri – din nou, oarecum intuitiv;

- majoritatea covârșitoare (92,8%) a îmbrăcăminților de nuntă ale mirilor sunt costume moderne, constând din rochie albă de mireasă, respectiv costum negru sau închis la culoare, cu cravată sau papion, pentru mire, și nu tradiționale, așa cum presupusesem inițial că va fi.

O altă concluzie pe care am extras-o în urma acestei analize este aceea că, în ciuda așteptărilor și presupunerilor mele inițiale, e foarte dificil de identificat un specific clar definit al fotografiei de nuntă rurale din Transilvania. Așa cum am menționat și în partea de concluzii a subcapitolului *Structură, semiotică și narațiune în fotografia de nuntă*, diferențele sunt atât de mari de la o nuntă la alta, atât la nivel de abordare generală, cât și la nivel de detalii, încât nu poate fi stabilit un profil clar al fotografiei de nuntă nici măcar la nivel de regiune etnografică sau de comună – cu atât mai puțin la nivel de Transilvania, așa cum sperasem inițial că voi reuși să identific un specific.

Desigur, există și ipoteza că eșantionul ales pentru analiză este prea restrâns și, din acest motiv, nu este reprezentativ și nu poate servi la identificarea unor elemente specifice comune, la modul generalizat. Am discutat mai multe despre limitările și obstacolele întâlnite în momentul căutării fotografiilor de nuntă în partea de concluzii din capitolul dedicat. Fie că este sau nu vorba despre un calup de imagini prea mic pentru a putea fi obținute concluzii relevante în urma analizei, cert este că atât analiza aceasta, cât și întreaga lucrare, pot fi utilizate ca bază de pornire pentru cercetări similare ulterioare.

Bibliografie

- Antonescu, Romulus. *Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești*. Iași : Editura Tipo Moldova, 2016.
- Apkon, Stephen. *The age of the image: Redefining literacy in a world of screens*. Farrar, Straus and Giroux, 2013.
- Ariès, Philippe, Duby, Georges. *Istoria vieții private de la Revoluția Franceză la Primul Război Mondial - volumul VII*. București: Editura Meridiana, 1997.
- Bădescu, Ilie (coord.). *Viața și moartea în satul tradițional românesc. Sociodemografie rurală*. București: Editura Mica Valahie, 2011.
- Bădescu, Ilie, Cucu-Oancea, Ozana, Șișeștean, Gheorghe. *Tratat de sociologie rurală*. București: Editura Mica Valahie, 2011.
- Bădescu, Ilie, Ozana Cucu-Oancea, and Gheorghe (coord.) Șișeștean. *Tratat de sociologie rurală*. Iași: Editura Tipo Moldova, 2010.
- Balandier, Georges. *Anthropo-logiques*. Paris: Livres de poche, 1985.
- Barthes, Roland. "Camera luminoasă. Însemnări despre fotografie." *Idea Design & Print*, 2005.
- Bate, David. "Photography: the key concepts." Oxford: Bert Publishers, 2009.
- Berger, John. *Ways of seeing*. Penguin Books, 1972.
- Bolovan, Ioan, și Sorina Bolovan. „Aspecte privind căsătoria în satul românesc din nord-vestul Transilvaniei la mijlocul secolului al XIX-lea.” *Acta Musei Porolissensis XII/1998 (1999)*: p. 847.
- Borca, Irimia, and Mărioara Borca. *Nunta tradițională românească din Țara Silvaniei și Țara Codrului*. Zalău: Editura Caiete Silvane, 2010.
- Borz, Cristian. *Monografia satului Bădăcin și a familiei Maniu - ediția a II-a, revizuită și adăugită*. Zalău: Caiete Silvane, 2016.
- Bryman, Alan. *Social Research Methods*. New York: Oxford University Press Inc., 2004.
- Bull, Stephen. "Photography." Routledge, 2010.
- Burghel, Camelia. *Satele sălăjene și poveștile lor. Vol. I - Ritmurile cotidianului. Dimensiuni feminine / masculine ale satului sălăjean tradițional*. Zalău: Caiete Silvane, 2015a.
- . *Satele sălăjene și poveștile lor. Vol. II - Ritual, ceremonial, sărbătoresc. Bucurie și tristețe în satul sălăjean tradițional*. Zalău: Editura Caiete Silvane, 2015b.

- . *Satele sălăneje și poveștile lor. Vol. VII - Satul timpului, timpul satului. Modele sălăjene de construire a identității locale*. Zalău: Editura Caiete Silvane, 2016.
- Chiș Șter, Ioan. *Antologie de folclor din județul Maramureș*. Baia Mare: Asociația Etnografilor și Folcloriștilor, 1980.
- Ciocan, Janeta. *Podoaba în portul popular din nordul României*. Baia Mare: Editura Ethnologica, 2007.
- Cobley, Paul, și Litza Jansz. *Câte ceva despre semiotică*. București: Editura Curtea Veche, 2004.
- Collier, John, and Malcolm Collier. *Visual anthropology: photography as a research method*. Albuquerque: University of New Mexico Press, 1986.
- Coman, Mihai. *Mitologie populară românească - volumul I*. București: Editura Minerva, 1986.
- Comanici, Germina. *Cercul vieții. Roluri și performanță în obiceiurile populare*. București: Editura Paideia, 2001.
- Cuceu, Ion. "Contribuții la cercetarea folclorului nupțial în subzona Tinca-Bihor." *Zilele Folclorului Bihorean*, 1974.
- de Zayas, Marius. "Photography and Artistic Photography." *Camera Works*, 1913: p. 125-132.
- Denzin, Norman K., and Yvonna S. (ed.) Lincoln. *The sage handbook of qualitative research - third edition*. Thousand Oaks, California: Sage Publications, Inc., 2005.
- Douglas, Jack D. *Creative interviewing*. Sage Publications, Inc., 1985.
- Douglas, Mary. *Purity and danger. An analysis of the concepts of pollution and taboo*. London: Routledge, 2002.
- du Plessis, Lize. *Fine art photography*. teză de doctorat, Central University of Technology, Free State, 1991.
- Eco, Umberto. *Kant și ornitorincul*. Constanța: Editura Pontică, 2002.
- . *O teorie a semioticii*. București: Editura Trei, 2008.
- . *Tratat de semiotică generală*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1982.
- Edwards, Elizabeth. *Anthropology and Photography, 1860-1920*. Yale University Press, 1992.
- Eftenie, Vlad. *Fotografia, instrument metodic de cunoaștere și investigare în planul imaginii urbane, mijloc de operare în procesul de concepție-proiectare*. București: Editura Universitară „Ion Mincu”, 2012.
- Eliade, Mircea. *Istoria credințelor și ideilor religioase. Vol. I. De la epoca de piatră la misterele din Eleusis*. Chișinău: Editura Universitas, 1992.

- . *Imagini și simboluri*. București: Editura Humanitas, 2013.
- . *Sacrul și Profanul*. București: Editura Humanitas, 1995.
- . *Sacrul și Profanul*. București: Editura Humanitas, 1995.
- Emmison, Michael, and Philip Smith. *Researching the Visual. Images, objects, context and interactions in social and cultural inquiry*. London: Sage Publications, Inc., 2000.
- Feininger, Andreas. "Fotograful creator." Iași: Polirom, 2015.
- Flag code of India, unknown. *Internet Archive WayBack Machine*. 21 01 2013.
<https://web.archive.org/web/20130121163043/http://mha.nic.in/pdfs/flagcodeofindia.pdf> (accessed 12 10, 2017).
- Floch, Jean-Marie. *Semiotique, marketing et communication. Sous les signes, les strategies*. Paris: PUF, 1990.
- Flusser, Vilém. *Towards a philosophy of photography*. London: Reaktion Books, 2016.
- Focșa, Gheorghe. *Spectacolul nunții din Țara Oașului*. Satu Mare: Editura Muzeului Sătmărean, 1999.
- Foucault, Michel. *The history of sexuality. Volume I - An introduction*. New York: Pantheon Books, 1978.
- Ghinoiu, Ion. *Mitologie română. Dicționar*. București: Editura Univers Enciclopedic Gold, 2013.
- . *Vârstele timpului*. București: Editura Meridiane, 1988.
- Gibson, Clare. *Cum citim simbolurile?* București: Editura Litera, 2010.
- Goffman, Erving. *Viața cotidiană ca spectacol*. Editura Comunicare.ro, 2007.
- Green, David (edit.). *Stillness and Time: Photography and the Moving Image*. Brighton: Photoforum / Photoworks, 2006.
- Hurn, David, și Bill Jay. *Cum citim fotografiile?* Cluj-Napoca: Editura Diafragma 9, 2013.
- Hurter, Bill. *The Best of Wedding Photography*. Amherst Media, 2007.
- Iluț, Petru. *Abordarea calitativă a socioumanului*. Iași: Polirom, 1997.
- Johnson, John. *Doing field research*. New York: Free Press, 1975.
- Jung, Carl (edit.). *Man and his symbols*. New York: Dell Publishing, 1968.
- Kligman, Gail. *Nunta mortului. Ritual, poetică și cultură populară în Transilvania*. Iași: Polirom, 1998.
- Krishnamurti, Jiddu. *The first and last freedom*. New York: Harper Collins, 2010.

- la Grange, Ashley. *Basic critical theory for photographers*. Oxford: Focal Press, 2005.
- Levinson, David, and Melvin (edit.) Ember. *Encyclopedia of Cultural Anthropology*. New York: Henry Holt and Company, 1996.
- Lupșe, Loredana. "Nunta în Valea Chioarului." *Memoria ethnologica* XX (2006): 1971.
- Marian, Simion Florea. *Nunta la români*. București: Editura Grai și Suflet, 1995.
- Marica, George Em. *Satul ca structură psihică și socială*. Cluj-Napoca: Uniunea Națională a Studenților din România, 1948.
- Moanța, Ion. *Nunta la români - Orații*. București: Editura Minerva, 1974.
- Morris, Charles. *Writing on the general theory of signs*. Hague: De Gruyter Mouton, 1971.
- Morton, Christopher, and Elizabeth (edit.) Edwards. "Photography, anthropology and history. Expanding the frame." Surrey: Ashgate Publishing Limited, 2009.
- Mureșan, Cornelia. *Schimbările comportamentului familial în România: o abordare din perspectiva cursului vieții*. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană, 2012.
- Mureșan, Olimpia. *Sate contemporane din România: deschideri spre Europa. Aplicație zonală - județul Sălaj*. Cluj-Napoca: Editura Mega, 2009.
- Neuman, W. Lawrence. *Social research methods. Qualitative and quantitative approaches*. Pearson Education, Inc., 2006.
- North, Michael. *Camera Works - Photography and the Twentieth-Century Word*. Oxford: Oxford University Press, 2005.
- Ormenișan, Alexandra. 2017.
- Panea, Nicolae. *Folclor literar românesc. Pâinea, vinul și sarea. Ospitalitate și moarte*. Craiova: Editura Scrisul Românesc, 2005.
- . *Zei de asfalt. Antropologie a urbanului*. Craiova: Editura Cartea Românească, 2001.
- Pickard, A.J., și S. Childs. *Research methods in information*. Chicago: Neal-Schuman, 2013.
- Piercy, Joseph. *Symbols - a universal language*. Londra: Michael O'Mara Books Ltd, 2013.
- Pop, Gheorghe. *Urme de viață*. Zalău, 2014.
- Pop, Gheorghe, Chiș Șter, Ion (coord.). *Graiul, etnografia și folclorul zonei Chioar*. Baia Mare: Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Județului Maramureș, 1983.
- Pop, Mihai. *Obiceiuri populare românești*. București: Institutul de Cercetări Etnologice și Dialectologice, 1976.

- . *Obiceiuri tradiționale românești*. București: Institutul de cercetări etnologice și dialectologice, 1976.
- Rivière, Claude. *Les rites profanes*. Paris: PUF, 1995.
- Rogoz, Viorel. *Familia în credințe, rituri, obiceiuri: studiu de etnologie aplicată pe un material din Ținutul Codrului*. Satu Mare : Editura Solstițiu, 2002.
- Rosler, Martha. *In, around, and afterthoughts (on documentary photography)*. 1989.
- Rotariu, Traian, and Petru Iluț. *Ancheta sociologică și sondajul de opinie*. Iași: Polirom, 1997.
- Saussure, Ferdinand de. *Curs de lingvistică generală*. Iași: Editura Polirom, 1998.
- Scherer, J.C. "The Photographic Document: Photographs as Primary Data in Anthropological Inquiry." In *Anthropology and photography, 1860-1920*, by E. Edwards. London: Royal Anthropological Institute., 1992.
- Segré, Monique. *Mituri, rituri și simboluri în societatea contemporană*. Timișoara: Editura Amarcord, 2000.
- Șeuleanu, Ion. *Dincoace de sacru, dincolo de profan*. Târgu Mureș: Editura Tipomur, 1995.
- . *Nunta în Transilvania*. București: Editura Viitorul Românesc, 2000.
- Șișeșteanu, Gheorghe. *Forme tradiționale de viață țărănească. O cercetare etno-sociologică a zonei Sălajului*. Zalău: Editura CCVTCP, 1999.
- Smelser, Neil (ed.). *Handbook of Sociology*. Sage Publications, Inc., 1988.
- Sontag, Susan. "On photography." Harmondsworth: Penguin, 1979.
- Știucă, Narcisa. *Roșcani - un sat pentru mileniul trei (monografia unui sat hunedorean)*. Deva: Editura Emia, 2000.
- Stoian, Ion. *Dicționar religios*. București: Editura Garamond, 1994.
- Străuț (Nițu), Gloria Casandra. *Rituri de trecere în satul tradițional pădurănesc (teză de doctorat)*. Alba Iulia, 2014.
- Tagg, John. *The burden of representation*. Macmillan, 1988.
- Timoc, Crenguța. *Obiceiuri de nuntă de pe Valea Someșului*. Zalău: Editura Caiete Silvane, 2010.
- Truskowski, Witold. *Folclor literar, vol. II*. București: Editura pentru Literatură, 1954.
- van Gennep, Arnold. *Riturile de trecere*. Iași: Polirom, 1998.
- Vedinaș, Ileana. (2015).

- Vedinaș, Traian. *Cununeaua soarelui. Mireasa Grâului. Mitologie țărănească și filosofie emblematică*. Zalău: Editura Caiete Silvane, 2016.
- . *Sistemul culturii țărănești*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2000.
- Vlăduțescu, Gheorghe. *Filosofia legendelor cosmogonice românești*. București: Editura Minerva, 1982.
- Vlăduțescu, Gheorghe, Septimiu Chelcea, and Ion (coord.) Ianoși. *Rațiune și credință*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1983.
- Vlăsceanu, Lazăr (coord.). *Sociologie*. Iași: Polirom, 2011.
- Vulcănescu, Mircea. *Prolegomene sociologice la satul românesc*. București: Editura Eminescu, 1997.
- Vulcănescu, Romulus. *Dicționar de etnologie*. București: Editura Albatros, 1979.